

Του **ΝΙΚΟΥ ΑΒΟΥΦΗ**

Αναπληρωτής Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πατρών

Επαναπροσδιορισμός μιας σχέσης

Όταν πριν από 20 χρόνια πρωτοήρθα στην Πάτρα για να δουλέψω στο Πανεπιστήμιο, θυμάμαι, ότι ένα από τα αγαπημένα θέματα στο δημόσιο διάλογο ήταν η σύνδεση της πόλης με το Πανεπιστήμιο. Αυτό δεν έχει αλλάξει ως τις μέρες μας. Ένωθα όλα αυτά τα χρόνια ότι οι αιτιάσεις για το έλλειμμα της σύνδεσης περιείχε ένα παράπονο από τη μεριά της πόλης και της περιοχής. Μια αναφορά σε κάτι που περίμενε ο τόπος και που δεν ερχόταν από το Πανεπιστήμιο. Τώως αποτέλεσμά της διαπίστωσης ότι το Πανεπιστήμιο συνέχιζε να αναπτύσσεται και να προοδεύει ενώ η πόλη ήταν σε εμφανή μακροχρόνια παρακμή. Έμμεσα μια φωνή προς το Πανεπιστήμιο έκφραζε την εξής εύλογη απορία της πόλης: «Αφού ισχυρίζεστε ότι ξέρετε τόσα πολλά, γιατί δεν βρίσκετε λύση στα προβλήματα αυτού του τόπου;»

Μού πήρε χρόνο να αντιληφθώ το δίκαιο του αιτήματός αυτού. Εκ πρώτης όψεως πίστευα ότι το Πανεπιστήμιο εκπλήρωνε με το παραπάνω το οφειλόμενο τίμημα στον τόπο του. Από τα Πατρινά σύμβολά του, με τον Άγιο Ανδρέα σε όλα τα εμβλήματα του, και τη συμμετοχή στις ιστορικές μνήμες της μεταπολίτευσης για την πόλη με την εξέγερση το '73 στο παράτημα, ως τη διαχρονική συμβολή του στην τοπική οικονομία, με τις γκαρσονιέρες και τα μπαράκια των φοιτητών του και τις μεζονέτες των καθηγητών του, την αποφασιστική προσφορά του στον πολιτισμό της πόλης, στις κινηματογραφικές λέσχες και τα καρναβάλια, τα Συνεδριακά του Κέντρα και τις συνδέσεις με τη Metropolitan Opera, τα πολυσύχναστα Μουσεία του και τις Βιβλιοθήκες του. Με τις εκδηλώσεις και τους διεθνείς προσκεκλημένους του. Με τους ευρωμαθείς αποφοίτους του. Ακόμη με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, που αντιμετωπίζει τα προβλήματα υγείας μας. Τι άλλο να ζητήσει τελικά τούτος ο τόπος; Και όμως το παράπονο είναι εκεί.

Και το παράπονο γίνεται εκκωφαντικό αν παρατηρήσει κανείς μερικούς δείκτες σε εκθέσεις για την οικονομία και την ανάπτυξη της περιοχής. Στην έκθεση που

συντάχθηκε ενόψει του νέου περιφερειακού προγράμματος για τις Ελληνικές Περιφέρειες, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αναφέρεται ως περιφέρεια πρώτης σειράς ως προς τις δυνατότητες καινοτομίας και έρευνας (μαζί με την Αττική, την Κεντρική Μακεδονία και την Κρήτη). Οι δείκτες δημοσιεύσεων και απορρόφησης ανταγωνιστικών εθνικών κονδυλίων την περίοδο 2007-2013 είναι εξαιρετικά υψηλοί, ο τελευταίος μάλιστα δείκτης, ανηγμένος σε κατά κεφαλή στοιχεία, ο υψηλότερος της χώρας. Τούτο αναντίρρητα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ύπαρξη του Πανεπιστημίου Πατρών και του οικοσυστήματος ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων τεχνολογίας αιχμής που έχουν αναπτυχθεί γύρω του. Όμως την ίδια στιγμή όπως αναφέρει το Σχέδιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας της ΠΔΕ, η Περιφέρεια είναι τη δεύτερη φτωχότερη περιφέρεια της Ελλάδας, με κατά κεφαλή Ακαθάριστο Προϊόν να αντιστοιχεί στο 70% του μέσου της χώρας και στο 66% του μέσου ευρωπαϊκού κ.κ. ΑΕΠ τον 27 (Eurostat 2009, ΕΕ27=100). Ένα Πανεπιστήμιο με εξαιρετικές δυνατότητες συμβολής στην καινοτομία και ανάπτυξη σε μια από τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης.

Η αντίφαση θα πρέπει να αναζητηθεί σε ένα βαθμό στην αδυναμία του Πανεπιστημίου, (κοινό χαρακτηριστικό όλων των ιδρυμάτων της χώρας μας τα προηγούμενα χρόνια), να αντιληφθούν το ρόλο που δύνανται να παίξουν, με έμφαση μάλιστα σήμερα, όχι μόνο ως φορείς παραγωγής και μετάδοσης γνώσης αλλά και φορείς ανάπτυξης που είναι υποχρεωμένοι να επιστρέφουν στην κοινωνία την επένδυσή τους σε αυτά, καταβάλλοντας προσπάθεια η γνώση που παράγουν να γίνει χρήσιμη στην κοινωνία και τη χώρα.

Τα Πανεπιστήμια της χώρας συχνά εστίασαν και ανέπτυξαν την αριστεία χωρίς να μεριμνήσουν για το απαραίτητο βήμα του μετασχηματισμού της για την υποστήριξη της τοπικής ανάπτυξης. Σήμερα τα Πανεπιστήμια της χώρας μας επαναπρο-

διορίζουν τους στόχους και την αποστολή τους. Το νέο τους θεσμικό πλαίσιο επιτρέπει την μεγαλύτερη εξωστρέφεια και την ανάπτυξη της δραστηριότητας και του δυναμικού τους με γνώμονα τις ανάγκες του τόπου. Δεν είναι μακριά η μέρα που η εκλογή ενός νέου καθηγητή θα περιλαμβάνει εκτός από τις κλασσικές ερωτήσεις «πόσο δημοσιεύσεις έχετε;» και ερωτήσεις του τύπου: «πόσο βοηθήσατε την ανάπτυξη της περιοχής με συνεργασίες με τοπικούς παραγωγικούς φορείς, ίδρυση νέων εταιριών, παροχή υπηρεσιών, κλπ.». Αυτό μάλιστα σε πολλά πεδία γνώσης, αφού η καινοτομία δεν αποτελεί μονοπώλιο των τεχνολογικών και θετικών επιστημών. Οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη κοινωνικής καινοτομίας που έχει ιδιαίτερα ανάγκη ο τόπος σε εποχές κρίσης.

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA) κάνει προσπάθειες να προωθηθούν κοινές στρατηγικές συμμάχιες με τις περιφερειακές δομές ανάπτυξης της καινοτομίας και της έρευνας σε όλη την Ευρώπη και υποστηρίζει τα πανεπιστήμια να προσδιορίσουν την αποστολή τους (βλέπε πρόσφατη έκθεση JRC, EU). Σε πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες οι στρατηγικές ανάπτυξης διαμορφώνονται σε συνεργασία με τα ισχυρά τοπικά πανεπιστήμια λαμβάνοντας υπόψη τις δυνάμεις τους και δίνοντάς στα πανεπιστήμια κατευθύνσεις για ανάπτυξη της έρευνας και της διδασκαλίας τους. Το Πανεπιστήμιο Πατρών τα τελευταία χρόνια έχει αναζητήσει μια τέτοια κατεύθυνση. Ο συντονισμός με τους φορείς διαμόρφωσης στρατηγικών σε τοπικό επίπεδο όμως παραμένει ζητούμενο. Υπάρχει κίνδυνος η ευκαιρία της νέας προγραμματικής περιόδου να χαθεί, αν η τοπική κοινωνία, όπως εκφράζεται από τις περιφερειακές δομές, μείνει στην αντίληψη της παλιάς σχέσης πανεπιστημίου-περιοχής και δεν αντιληφθεί έγκαιρα τους νέους προσανατολισμούς και δυνατότητες και του νέου ρόλου που μπορεί και επιθυμεί να παίξει το Πανεπιστήμιο στην τοπική ανάπτυξη.